

THIEU WAGEMANS

Burgers pesten lost niets op

De Farmers Defence Force kondigt aan rond Kerstmis blokkades te organiseren rond distributiecentra om zo de beschikbaarheid van voeding in supermarkten te verhinderen. Burgers zouden langs deze weg aandacht moeten krijgen voor de belangen van de boeren. Het is een actie die treffend illustreert wat ten diepste het probleem is van onze moderne landbouw. Landbouw verenigt in zich de drie dimensies van duurzaamheid: het economische, het ecologische en het sociaal-culturele. Wat dat laatste betreft is wel eens gezegd dat de wijze waarop het voedsel wordt geproduceerd het beschavingsniveau van een samenleving weerspiegelt. De modernisering van de landbouw demonstreert wat er gebeurt als we enkel oog hebben voor wat rationeel is en wegdrücken wat economisch geen waarde heeft.

Dood spoor

Het realiseren van een duurzaam landbouwsysteem kan daarmee een voorbeeld zijn voor verduurzaming op tal van andere terreinen. De noodzakelijke omslag is ingrijpend en vraagt vooral ook institutionele vernieuwing. Thans zijn we georganiseerd rond problemen. We denken in tegenstellingen en houden die als het ware georganiseerd in stand. De moderne landbouw demonstreert hoe eenzijdig inzetten op rationalisatie een dood spoor wordt. De voordelen komen niet bij de boeren terecht, want die hebben de zwakste positie in de voedselketen.

De moderne landbouw demonstreert hoe eenzijdig inzetten op rationalisatie een dood spoor wordt.

Daarmee komen we bij een tweede punt. De wijze waarop we zijn georganiseerd deugt niet. We zijn verbindingen kwijtgeraakt. Ook op dat terrein is de landbouw een sprekend voorbeeld.

In het verleden zorgde de landbouw voor verbinding op het platteland.

Rationalisatie leidde ertoe dat bedrijven uit de dorpskern werden verplaatst. De band tussen boer en burger werd zwakker. De huidige landbouwpraktijk is vooral ontwikkeld binnen de landbouw zelf. Dat uit zich in het feit dat burgers nauwelijks nog zicht hebben op hoe hun voedsel wordt geproduceerd. De modernisering is gepaard gegaan met toenemende vervreemding van de consument van zijn voedsel. Die ontwikkeling was mogelijk omdat de sector voldoende en krachtige beschermelingen had in de politiek, zowel lokaal, landelijk als in Brussel. Beperkende maatregelen werden telkens verzacht of uitgesteld.

Verbindingen

Die maatschappelijke versplintering en verzelfstandiging van sectoren en het daarmee gepaard gaande verlies aan onderlinge verbindingen staat centraal in de filosofie van Michel Serres. Hij noemt als voorbeelden de economie, de wetenschap, de gezondheidszorg en bijvoorbeeld ook het domein van kunst en cultuur. Hij pleit voor herstel van verbindingen tussen die domeinen, ook al zullen die er heel anders uit gaan zien dan vroeger het geval was. Voor de landbouw houdt dat in dat de band tussen boeren en burgers wordt hersteld. Boeren hebben recht op een faire beloning, want zonder een economische basis kan van duurzaamheid geen sprake zijn. Maar dat vraagt om een tegenprestatie. Men zal bij de voedselproductie rekening moeten houden met de opvattingen en wensen van consumenten.

Kortzichtigheid

Zo beschouwd getuigen de voorgenomen acties rond Kerstmis eerder van kortzichtigheid dan van boerenslimheid. Men zoekt de confrontatie in plaats van de verbinding. Hoopvol is dat veel boeren de afgelopen jaren juist die verbinding zijn gaan zoeken. Dat uit zich op tal van terreinen en in veel initiatieven, vaak op lokale schaal. Dat varieert van de verkoop van producten aan huis tot nieuwe bedrijfstypen waarbij burgers invloed hebben op de bedrijfsvoering. Ook zien we dat boeren zich verenigen om via eigen merken een grotere marge te krijgen en een sterkere positie in de keten. Dat betekent het versterken van de band met burgers in plaats van burgers te koeioneren.

Thieu Wagemans is landbouweconoom en raadslid in Leudal